

kattintott történelem

GUITMAN BARNABÁS

A braunschweig-wolfenbütteli grafikai gyűjtemény világhálós adatbázisa

A fa- és rézmetszés technikája a 15. század első évtizedeitől kezdve vált Európában ismertté. Mindkét technológia – a fametszetek esetében a könyvnyomtatással azonos úgynevezett magasnyomású eljárás, a rézmetszetek, majd a rézkarcok esetében a mélynyomó eljárás – igazi elterjedését a könyvnyomtatás feltalálása tette lehetővé. Az első fametszettel illusztrált könyvek az 1460-as évektől kezdve kerültek ki a sajtó alól. A szerteágazó tematikájú röplapok, aprónyomtatványok, újságlapok, könyvek illusztrálása mellett a kora újkor és az újkor folyamán egész képsorozatok is sokszorosítottak. A különböző módokon előállított nyomtatott grafikák (*Druckgraphik*) a tájékoztatás, a szemléltetés és a díszítő funkció mellett (vagy előtt) a legkorábbi időktől kezdve a közvéleményt befolyásolni kívánó politikai és felekezeti propaganda eszközeivé váltak.

A Virtuális Rézmetszetgyűjtemény (*Virtuellen Kupferstichkabinett*, VKK), amelynek magját a braunschweig-wolfenbütteli hercegek gyűjteménye alkotja, gazdag anyagával ezeknek a kora újkori nyomtatott grafikáknak a széles spektrumába enged szabad betekintést.¹ Az adatbázis elnevezése annyiban megtevésztő, hogy nem csupán rézmetszeteket, hanem mindenféle nyomdai eljárással sokszorosított grafikát tartalmaz a gyűjtemény. A szolgáltatást két németországi intézmény – a Herzog Anton Ulrich-Museums Braunschweig (HAUM) és a Herzog August Bibliothek Wolfenbüttel (HAB) – a Német Kutatási Alapítvány (Deutsche Forschungsgemeinschaft) támogatásával hozta létre és tartja fenn a 2007-es indulás óta. Az online grafikai gyűjteményben a felhasználók jelenleg több mint 46 000 nyomtatott grafika részletes leírását és nagyfelbontású digitális reprodukcióját tekinthetik meg. A Herzog Anton Ulrich-Museum metszetgyűjteménye a 15. századi fametszetektől kezdve az 1800-as évek közepéig tartalmaz nyomtatott grafikákat a német nyelvterületről. A gyűjtemény egyes tételeinek tárgyszavakkal való ellátása, indexálása rendkívül aprólékos. A nemzetközileg használt Iconclass,² azaz ikonográfiai osztályozó rendszer szerint is tárgyszavasták az alkotásokat.

1 Honlap: <http://www.virtuelles-kupferstichkabinett.de>

2 Az 1960-as évektől kezdődően fejlesztett *Iconographic Classification System* (Iconclass) az európai művészeti alkotások témáit tíz fő csoportba osztja (absztrakt művészet; vallás és mágia; természet; ember; társadalom, civilizáció, művelődés; elvont ideák és vázlatok; történelem; Biblia; irodalom; antik mitológia és történelem). Ezeket a kategóriákat további alcsoportokra tagolták. Ily módon az egyes művészeti alkotások leírására egy közel 28 000 meghatározást tartalmazó osztályozó jellegű rendszert alkottak. A többnyelvű, hierarchikusan felépített rendszer a művészeti adatbázisokban való keresést könnyíti meg jelentős mértékben. További információk az alábbi honlapokon olvashatóak: <http://www.iconclass.nl/home>; <http://www.iconclass.org>.

A böngészés és a keresés az online felületen rendkívül egyszerű. A keresést követő találati lapon a keresőkérdésnek megfelelő képek előnézetben sorakoznak, alapbeállítás esetén találati laponként tízesével, ez az oldal alján ötven, illetve száz darab előnézet egyszerre való megjelenítésére is módosítható. Ezek közül tetszőleges két találat kijelölése esetén a választott képeket felnagyítva egymás mellé rendezi a rendszer. Ebben az összehasonlító nézetben szabadon nagyíthatók és kicsinyíthetők a kívánt képek. Ha a találati lapon bármelyik képre rákattintunk, megnyílik az adott képhez tartozó részletes adatlap. Az egyes tételekhez kapcsolódó metaadatok különböző kategóriákba csoportosítva a képernyő bal oldalán olvashatóak, míg a kép a jobb oldalon látható. Ha további bejegyzés is tartozik az adott kategóriához, akkor azt egy kis lapocskát ábrázoló ikonnal jelzi a rendszer. A nagyító ikon az egyes képek adatlapján jelzi, hogy az azt megelőző fogalom keresőszó is egyben, amire kattintva kapcsolódó tételek hívhatók elő. Magára a képre, illetve az alatta lévő nagyítóra kattintva egy új ablakban nyílik meg a reprodukció teljes nézetű, nagyítható-kicsinyíthető, nagyfelbontású változata. Ennek a nézetnek a sajátossága, hogy a nagyfelbontású képeket az úgynevezett Zoomify³ plugin segítségével jeleníti meg, ami lehetővé teszi a grafikák aprólékos vizsgálatát.

A pdf ikonra kattintva a kép adatlapja tölthető le az adott grafika kifelbontású reprodukciójával. A szolgáltatás sajnos nem teszi lehetővé a metszetek nagyfelbontású digitális változatának lementését.

Keresés az egyes képekhez tartozó adatlapon található kategóriákra szűkítve is futtatható. A huszonöt választható lehetőség segítségével a találatok szűrése rendkívül rugalmasan optimalizálható. Gyűjthetők a találatok például tárgy-szó, személynév, személynév és funkció, a kép különböző jellemzői (felirat, cím, eredet, vízjel stb.) alapján. Bizonyos kategóriákat további német és nemzetközi adatbázisok szabványaihoz is integráltak. Személynevek esetén például a német nemzeti biográfiai adatbázisnál használt PND, illetve GND számot is feltüntetik.⁴

A keresés optimalizálásánál, különösen, ha minden kategóriában egyszerre keresünk, ajánlott csonkolt keresőszó használata, ami a keresőmező melletti jelölőnégyzet kipipálásával aktiválható.

A keresés mellett a felső menüsoron választható a már említett ún. Iconclass képkeresés. Ennek segítségével különböző ikonográfiai keresőszavakkal lehet

³ Bővebben lásd az alábbi honlapon: <http://www.zoomify.com>.

⁴ A PND-szám (*Personennamendatei*) az egyes személyek szabványosított egyértelmű azonosítását teszi lehetővé. 2012-től az Integrált katalógustár (*Gemeinsame Normdatei*, GND) része, amelyben a korábban külön vezetett eltérő formátumú és tartalmú adattárakat, katalógusokat egyesítették egységes adatformátum meghatározásával. Az Integrált katalógustár részletes bemutatása az alábbi honlapon olvasható: http://www.dnb.de/DE/Standardisierung/GND/gnd_node.html.

séges az adatbázis tételei között böngészni. Az Iconclass betűrendes tárgyszólistája német, angol, olasz és francia nyelven is biztosítja a felhasználók számára a keresést.

A braunschweig-wolfenbütteli hercegek grafikai gyűjteményében való online végrehajtható, rendszerezett kutatást és maguknak a képeknek nagy felbontású vizsgálatát lehetővé tevő szolgáltatás a kora újkorral, újkorral foglalkozó történészek, művészettörténészek és egyetemi hallgatók számára biztosít hasznos kutatási lehetőséget, tartalmas időtöltést.